

in het proces te mengen. Vooral de bemoeienis van de docenten gaf aan de orthodox-protestantse organisatie in Kampen een geheel eigen gezicht. De verzuiling in Kampen is dan ook vooral het succesverhaal van de orthodox-protestanten. Sociaal-democratische zuilvorming ontbrak lange tijd en ook de katholieke organisatie kwam langzaam op gang. Alleen de vrijzinnige elite kon enige partij bieden, maar zij misten op de den duur de aansluiting met lagere sociale groepen. De docenten organiseerden zich, met de andere leden van de plaatselijke orthodox-protestantse elite in onder andere de *Vereeniging voor Christelijk Schoolonderwijs*, de antirevolutionaire kiesvereniging *Nederland en Oranje, Patrimonium* en het *Christelijke Leesgezelschap*. Uit die interne organisatie kwamen externe activiteiten voort. Onder hun leiding ontstond in Kampen een keur aan organisaties voor de orthodox-protestantse middenstand en arbeiders.⁵⁰

Een logische vervolgstap zou de actieve deelname van de studenten aan de verzuiling geweest zijn, wat immers ook bij de kleine middenstand te Kampen gebeurde. Juist in christelijke gereformeerde kring gingen de predikanten voorop in de verzuiling. De stad Kampen had zo mooi als proeftuin voor de toekomstige predikanten fungeren. Dat was echter niet het geval. De participatie van studenten in het orthodox-protestantse verenigingsleven was minimaal. In slechts enkele orthodox-protestantse verenigingen functioneerden studenten.⁵¹ De stimulans die er van de docenten uitging op het culturele gebied, zetten de studenten niet om in activiteiten op breder maatschappelijk terrein. Blijkbaar hadden de docenten geen behoefte aan de inmenging van studenten in de verschillende organisaties, waarschijnlijk vanwege hun nog te vormen beschaving.

Het beschavingsoffensief werpt een helder licht op de verhouding tussen docenten en studenten. Na de eigen organisatie richtten de docenten hun aandacht, onder andere, op de studenten. Zowel binnen als buiten de school werden de studenten gestimuleerd om deel te nemen aan verschillende culturele activiteiten. Daarbij werd men strikt gecontroleerd. Hoewel de oprichting van *F.Q.I.* in dat proces als ontvoogding is aan te duiden, bleven de docenten ook daar de touwtjes strak in handen houden. Dat kwam bijvoorbeeld tot uitdrukking bij de 'biecht', zoals de studenten het zelf noemden. De docenten spraken tijdens die biecht met de studenten over zaken als geloofs- en gebedsleven, over de studie, de kerkgang en het avondmaal.⁵² De curatorenvergadering stelde dan ook dat de 'ongevormde en zelfs onbeschaafde' studenten begeleid moesten worden.⁵³ Het toekomstige beroep stond daarbij centraal. Toch was niet alleen theologische kennis van belang, maar hadden de docenten ook aandacht voor een bredere culturele bagage. Die

⁵⁰ Labrie, A., 'Verenigingsleven en Verzuiling te Kampen, 1850-1925' in: *Kamper Almanak* 1982/83 (Kampen 1983) 288-290; GAK, Collectie 'Nieuwarchief - Particuliere archieven: *Vereniging tot Christelijk Onderwijs te Kampen* 1853-1912', Inventarisnummer 3-5; GAK, Collectie 'Nieuwarchief - xxxi: *Christelijke Leesgezelschap te Kampen*', Inventarisnummer 1-7 'Notulen 1878-1902' en *Frans Walkate Archief*, Collectie 'Patrimonium', Niet geïnventariseerd.

⁵¹ Eén van de oorzaken daarvoor is het grote verloop onder de studenten, na maximaal zes jaar was men uit Kampen verdwenen. Ook dat bemoeilijkt het functioneren van studenten in de verzuilde organisaties.

⁵² Boerkool, *Sola Gratia*, 49.

⁵³ GAK, Collectie 'F.Q.I.', Inventarisnummer 1, 1.